

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE ZARZĄD GŁÓWNY

00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31,

tel. (22) 831-63-41, E-mail: pth@ihpan.edu.pl,

NIP: 525 15 53 779, KRS: 0000-100740

Bank Millennium O/Warszawa Nr Konta: 48 1160 2202 0000 0000 5515 6953,

---

Warszawa, 27 stycznia 2017r.

**Szanowny Pan Minister
Maciej Kopeć**

Uwagi do projektu Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 grudnia 2016 roku

W związku przesłanym do zaopiniowania projektem Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 grudnia 2017 roku, w imieniu Komisji Dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego przedkładam następującą uwagę dotyczącą edukacji historycznej:

Uzasadnienie wprowadzenia nowej podstawy programowej:

Należy wyjaśnić, że wprowadzenie zmiany w podstawie programowej wynika ze zmiany struktury organizacyjnej szkoły, a nie jest konsekwencją postulatów środowiska historyków. W projekcie, ani w znanych nam dokumentach, nie zostały przedstawione koszty wprowadzenia zmian strukturalnych oraz programowych, uzupełnienie tych informacji jest niezbędne dla całościowej oceny przedstawionej propozycji.

Zwracamy uwagę, że w proponowanym układzie treści nie będzie możliwa realizacja postulatu korelacji treści w odniesieniu przedmiotów humanistycznych. Szanując autonomię nauczycieli języka polskiego oraz ich prawo do kształtowania własnej wizji kształcenia przedmiotowego, zwracamy jednak uwagę na korzyści wynikające z korelacji między przedmiotowej i apelujemy o umożliwienie jej realizacji z korzyścią dla obu przedmiotów.

Zmiany programowe i strukturalne wymagają zmiany programów kształcenia przyszłych nauczycieli. Szybkie tempo wprowadzenia zmian sprawia, że już obecnie uczelnie kształcą przyszłych nauczycieli zgodnie z nieaktualnym rozporządzeniem wydanym wspólnie przez MEN i MNiSW. Istnieje pilna potrzeba uregulowania tej kwestii. Proponowane zmiany będą jednak wdrażane przede wszystkim przez nauczycieli, którzy już są aktywni zawodowo. Istnieje zatem pilna potrzeba przygotowania nauczycieli do realizacji nowej podstawy programowej poprzez zapewnienie im wsparcia metodycznego (potrzeba zbudowania sieci placówek doradztwa metodycznego, które w większości województw prawie nie istnieje). Zwracamy również uwagę na konieczność nie tylko monitorowania

wdrażania i realizacji podstawy programowej, ale także systematyczną ewaluację, która pozwoli utrzymać odpowiednią jakość kształcenia.

Uwagi do podstawy programowej wychowania przedszkolnego:

Zwracamy uwagę, że w porównaniu do obecnie obowiązującej podstawy programowej treści edukacji historycznej w wychowaniu przedszkolnym zostały ograniczone do wymagań związanych ze znajomością nazwy kraju i stolicy, rozpoznawania symboli narodowych itp. Należy zobligować wszystkich nauczycieli szkół podstawowych do zapoznania się z treściami nauczania w edukacji przedszkolnej. Powinno być zasadą utrzymanie ciągłości nauczania, dlatego także nauczyciele uczący na wyższych etapach edukacyjnych powinni zapoznać się z treściami nauczania i wymaganiami obowiązującymi na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Podstawa programowa dla szkoły podstawowej:

1. Wprowadzenie:

Str. 4. – błąd literowy: jest **pod**staw obywatelskich, a chodzi zapewne o postawy obywatelskie.

S. 8 p. 9d – chodzi o określenie: „zaspokojenie potrzeb poznawania kultur innych narodów np. krajów Unii Europejskiej” – naszym zdaniem należy również odnieść się do krajów nie będących w Unii Europejskiej Białorusi i Ukrainy, gdyż są to państwa sąsiadujące z Polską.

S. 12. – wprowadzenie do nauczania: Podczas redakcji tekstu dokonano mechanicznego przekopiowania tekstu, co sprawia, że jest on mechaniczną zbitką wymagań dotyczących 4 klasy oraz drugiej części treści zawartych w nauczaniu początkowym. Ta część wymaga przeredagowania, ponieważ nie odpowiada celom nauczania historii w całej szkole podstawowej.

2. Pierwszy etap edukacyjny klasy I – III

S. 22 p. 10 – należy dodać umiejętność rozpoznawania przez ucznia informacji (legenda, fakt historyczny ...).

S. 23 1/2 – nie do zaakceptowania jest zapis: słucha z uwagą wypowiedzi osób w czasie uroczystości szkolnych. Tego rodzaju zapis może ewentualnie odnosić się do kształtowania kultury osobistej ucznia, ale niczego nie wnosi do edukacji historycznej.

S. 30 p. 4: „Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym” - musi być inny tytuł, ponieważ w takim brzmieniu najmniejszym stopniu dotyczy czasu historycznego. Autor postawy do 4 klasy powinien znać sformułowania które dotyczą edukacji w nauczaniu początkowym.

3. Drugi etap edukacyjny klasy IV – VIII

Klasa IV wymaga zmiany zapisów, ze względu na brak spójności wynikającej z kolejnych redakcji. W odniesieniu do klas V – VIII należy dodać uwagę ogólną dotyczącą realizacji wszystkich treści gospodarczych, kulturalnych, politycznych oraz historii sztuki w powiązaniu z historią regionalną i lokalną (małą ojczyzną ucznia). W obecnej wersji podstawy programowej możliwość korelacji z historią regionalną i lokalną została wskazana tylko w dwóch przypadkach, co jest niedopuszczalne. Należy też zadbać o staranna redakcję

tekstu w taki sposób, aby odnosił się on do całości kształcenia historycznego w szkole podstawowej (historia Polski i historia powszechna).

S. 82 p. 1 - kolejność podpunkt 2 powinien być przed 1 . W podpunkcie 3 nie można mówić o systemie wierzeń - w Izraelu była jedna religia. W podpunkcie 4 trzeba wyjaśnić do której epoki historii Rzymu odnosi się uwaga o sprawowaniu władzy.

Str. 83 p. 5 p. 5 zwracamy uwagę że nie może być sformułowania „konflikt z Niemcami” tylko *stosunki z Cesarstwem* (zgodnie z ustaleniami komisji podręcznikowej polsko – niemieckiej).

S. 87 p. 24 p. 6 – mimo wcześniejszych uwag nadal utrzymane zostało niejasne sformułowanie „spór orientacyjny”.

S. 88 p. 22 p. 2 – mimo wcześniejszych uwag nadal figuruje kolokwialne określenie „wykuwanie granic”, zamiast terminologii historycznej.

S. 88 p. 31 p.5 – nie może być zapisu o znajomości skutków paktu Ribbentrop-Mołotow, gdyż uczeń jeszcze ich nie zna. Może być natomiast zapis o znajomości treści tego paktu.

S. 89 p. 34 p. 1 należy na pewno dodać: podział ziem polskich.

S. 89 p. 35 p. 1 – należy rozwinąć skrót RP, skoro odnosi się do nazwy państwa.

S.90 p. 37 p. 1 – PKWN jest użyty pierwszy raz, więc nie może być skrótu.

S. 90 p. 39 p. 2 – należy zamienić określenie „charakteryzuje” na „omawia”.

4. Uwagi ogólne:

- Nadal budzi zastrzeżenia nadmierne wyakcentowaniem historii militarnej; brakuje natomiast historii codzienności, kultury.

- Przy jednej godz. tygodniowo dla klasy IV materiał wydaje się zbyt obszerny i możliwość realizacji zaproponowanych treści dodatkowych – bardzo wątpliwa.

- Zbyt duży nacisk został położony na dostarczanie uczniom wiedzy, a zbyt mały na kształcenie umiejętności, w tym myślenia historycznego. Jest to niezgodne z ustaleniami współczesnej dydaktyki historii.

- Widoczne jest zbyt duże ograniczenie swobody dydaktycznej nauczyciela – nauczyciel znając predyspozycje danego zespołu uczniowskiego powinien mieć większą swobodę w doborze treści nauczania.

- W treściach nauczania powinny zostać systemowo uwzględnione treści z zakresu historii regionalnej lub lokalnej (obecnie są to pojedyncze zapisy w klasie IV i w klasie VII – przy powstaniu styczniowym).

- Podstawa programowa dla szkoły podstawowej powinna być tworzona **równolegle** z podstawą programową dla liceum (szkoły ponadpodstawowej) – umożliwiłoby to spójny i racjonalny podział treści nauczania.

- Wymienione wyżej poprawki, skreślenia lub skróty – **zwłaszcza postulaty usunięcia treści , które w poprzedniej wersji projektu podstawy były zapisane w nawiasach** (wykaz niezbędnych skrótów został przedstawiony w poprzednim piśmie), wynikają z wiedzy historycznej i pedagogicznej na temat możliwości uczniów oraz znajomości znaczenia czasowników operacyjnych.

- Powyższe propozycje poprawek nie wyczerpują wszystkich błędów i usterek w zakresie prawidłowego stosowania czasowników operacyjnych – po zakończeniu pracy merytorycznej nad podstawą programową konieczna jest **korekta dydaktyczna w zakresie poprawnego użycia czasowników operacyjnych**.

5. Uwagi do innych przedmiotów w kontekście edukacji historycznej:

Wiedza o społeczeństwie

Należy skorelować z treści nauczania historii z przedmiotem Wiedza o społeczeństwie, zwłaszcza w odniesieniu do mniejszości narodowych i etnicznych, które są tam szeroko omawiane.

Zwracamy uwagę, że przy językach mniejszości, także kaszubskim jest przede wszystkim omawiana specyfika kultury i obyczajów natomiast prawie nie ma ich historii (np. że Kaszubi żyli w zaborze pruskim, a potem na obszarach należących do Niemiec).

W imieniu Komisji Dydaktycznej PTH

Zofia T. Kozłowska

Wiceprezes PTH ds. edukacji
historycznej